

نگاهی کلی به جامعه اقتصادی اروپا

صادق کریمی ۱

فصلنامه پژوهش حقوق بین الملل معاصر، سال دوم، شماره ۱۱، بهار ۱۳۹۷

چکیده

جامعه اقتصادی اروپا که به عنوان بازار مشترک نیز خوانده می شود در ۲۵ مارس ۱۹۵۷م در پی امضای «قرارداد رم» میان کشورهای ایتالیا، بلژیک، آلمان، فرانسه، لوکزامبورگ و هلند شکل گرفت و در اول ژانویه ۱۹۵۸م به اجرا گذارده شد. قرارداد رم که دارای ۶ فصل، مشتمل بر ۱۰ عنوان، با ۲۴۸ ماده و ۳ ضمیمه و ۳۰ پروتکل توسط شش کشور فوق به امضاء رسید قرارداد بنیاد اتحادیه اقتصادی اروپاست. تشکیل بازار مشترک و کوشش در راه اتحادیه اروپا، عکس العمل طبیعی دولت‌ها و ملت‌های این سازمان در برابر شرایط و مقتضیات سیاسی، فنی، اقتصادی و اجتماعی عصر حاضر بوده و هست. در برابر پیدایش و توسعه دو کشور بزرگ جهان، یعنی شوروی و آمریکا، در برابر پی شرفتهای حیرت‌انگیز علوم و فنون و تسهیل ارتباطات ملل اروپای باختری می‌بایست یا متحد شوند و یا مقام و منزلت جهانی خود را، دیر یا زود، از دست بدهند، ملت‌های اروپایی، راه نخستین را برگزیدند و از موانع و مشکلات آن بیمی به دل راه ندادند

واژگان کلیدی:

اقتصاد- اروپا- بازار مشترک- پارلمان- اتحاد .

در فوریه سال ۱۹۵۵، ژان مونه، رئیس جامعه ذغال سنگ و فولاد و از مبتکران جدی اندیشه‌ی وحدت دریافت که راه حل وحدت اروپا، تقویت روند اقتصادی است. بعدها به دلایل سیاسی از مقام خود استعفا داد؛ ولی طی یک مصاحبه‌ای اعلام کرد که آنچه در مورد ذغال سنگ و فولاد انجام شده است، باید با جدیت پیگیری شود تا به وحدت بیش‌تر کشورهای اروپایی منتهی گردد.

هدف مونه از این اندیشه این بود که، به سازمان‌های جدیدالتأسیس اروپایی اقتدار و حاکمیت بیش‌تری اعطا کند. لذا از تمامی دولت‌های عضو جامعه‌ی ذغال سنگ و فولاد درخواست نمود که به بخشی از حاکمیت خود را به سازمانی مرکب از نمایندگان دولت‌های عضو واگذار نماید. وی نظر خود را به پل اسپاک وزیر امور خارجه‌ی بلژیک در میان گذاشت که اسپاک از این پیشنهاد استقبال کرد؛ و در مدد جلب نظرات کشورهای بنلوکس برآمد. سپس وی با موافقت کشورهای بنلوکس پیشنهادی را در مورد ایجاد جامعه‌ی اقتصادی اروپا به شش کشور عضو جامعه‌ی ذغال سنگ و فولاد ارسال داشت؛ و این شش کشور عضو جامعه‌ی ذغال سنگ و فولاد در اول ژوئن ۱۹۵۵ در مسینا، برای مطالعه‌ی پیشنهاد کشورهای بنلوکس تشکیل جلسه دادند؛ که در نهایت مورد توافق دولت‌های عضو قرار گرفت؛ و ضمن قطعنامه‌ای مقرر داشتند که کمیته‌ای مرکب از نمایندگان، زیر نظر یک شخصیت سیاسی گزارشی در این خصوص برای وزرای خارجه‌ی عضو تهیه کند.

ریاست کمیته نیز بر عهده‌ی اسپاک (وزیر امور خارجه‌ی بلژیک) بود. کمیته‌ی کارشناسان تحت ریاست اسپاک، مراحل مقدماتی طرح تشکیل جامعه‌ی اقتصادی اروپا را آماده کرد؛ و به دنبال آن کشورهای عضو جامعه‌ی ذغال سنگ در ۲۶ ژوئن ۱۹۵۶ مذکرات خود را پیرامون طرح مذکور آغاز و در سال ۱۹۵۷ در رم، معاهداتی را جهت ایجاد جامعه‌ی اقتصادی اروپا به امضاء رسانیدند. بنابراین، در ۲۵ مارس ۱۹۵۷، در رم عهدنامه‌ی تأسیس جامعه‌ی اقتصادی اروپا بین شش دولت: فرانسه، آلمان، لوکزامبورگ، هلند، بلژیک و ایتالیا منعقد شد.

۱- کشورهای بنلوکس در واقع کشورهای هلند، بلژیک، لوکزامبورگ می‌باشند که بر مبنای قرارداد ۱۹۲۱ و با تأیید بر وحدت گمرکی اتحادیه‌ی اقتصادی را تشکیل دادند.

دولت انگلستان ابتدا با ورود به جامعه‌ی اقتصادی مخالف کرد؛ و طرح ابتکاری ایجاد «اتحاد تجارت آزاد اروپا» را ارائه داد، که در مقاله‌نامه استکهلم امضاء شد؛ و در ۴ ژانویه ۱۹۶۰ آن را ایجاد نمود.

اما به زودی متوجه شد که این اتحادیه کوچک‌تر از آن است که منافع اقتصادی قابل ملاحظه‌ای را برای انگلستان به همراه آورد. لذا در ژوئیه ۱۹۶۱ تقاضای عضویت کامل در جامعه‌ی اروپا را نمود.^۱

تشکیل سازمان‌های نیرومند جهت همکاری اقتصادی، سیاسی، اجتماعی نمایان‌گر تحولی جدید در نظام بین‌المللی بود.

در دنیای دولت‌های ملی، به ویژه در اروپا که خاستگاه چنین دولت‌هایی بود، پیدایش سازمان‌ها بعدی نوین به دیپلماسی داد؛ زیرا دولت‌های عضو ناچار بودند حداقل بخشی از حاکمیت خود را به تشکیلات جدید واگذار کنند.

بلندپروازترین منطقه‌ای که پا گرفت، جامعه‌ی اقتصادی اروپا (EEL) بود؛ که هدف بسیاری از بنیانگذاران آن دست کم متحد شدن کشورهای اروپا بود.^۲

معاهده‌ی رم شامل چندین پروتکل و ضمیمه‌های دیگری از جمله: اساس‌نامه‌ی بانک سرمایه‌گذاری است که در بروکسل به امضاء رسید؛ و در تاریخ هفدهم آوریل ۱۹۵۷ در مورد حق تقدم و ممنوعیت نمایندگان و ایجاد و تشکیل دیوان عدالت اروپایی تصمیماتی گرفته شد و تماماً از تاریخ چهاردهم آوریل ۱۹۵۸ به اجرا درآمد.^۳

لازم به ذکر است که مذاکراتی را که هیئت‌های متشکل از هیئت‌های نمایندگی کشورهای عضو در تاریخ ۲۶ ژوئن ۱۹۵۶ شروع کردند، در تاریخ ۱۵ مارس ۱۹۵۷ خاتمه یافت؛ و طرح جامعه‌ی اقتصادی اروپا به امضاء رسید، و حتی گفته می‌شود که پس از تصویب قراردادهای مربوط توسط دولت‌ها، در تاریخ اول ژانویه ۱۹۵۸ به مرحله‌ی اجرا درآمد.^۴

۱ عباسی، فاطمه ° جایگاه اتحادیه‌ی اروپا در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران - ص.ص ۳۷ و ۳۵

۲ تاپیتون، فرانک ° آلدريج، رابرت ° تاریخ اقتصادی و اجتماعی اروپا از سال ۱۹۳۹ تا کنون - ص. ۹۸

۱ قائم‌مقام فراهانی، سیدعبدالمجید ° حق بین‌الملل سازمان‌های بین‌المللی ° ص. ۱۳۰

۲ محتشم‌دولت‌شاهی، طهماسب - سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی - ص. ۱۴۳

اصول و اهداف

مواد ۱ تا ۸ معاهده‌ی رم به اصول جامعه‌ی اقتصادی می‌پردازد. مطابق ماده ۲ معاهده‌ی هدف جامعه، به وسیله‌ی تأسیس یک بازار مشترک و تنظیم مترقیانه‌ی سیاست‌های اقتصادی دول عضو افزایش توسعه‌ی هماهنگ فعالیت‌های اقتصادی در سرتاسر جامعه گسترش متوازن و متعادل ثبات مترقی افزایش سطح زندگی و روابط نزدیک‌تر میان دول عضو آن می‌باشد؛ و طبق ماده ۳ معاهده‌ی مذکور برای اهدافی که در ماده‌پیش تعیین شدی فعالیت‌های جامعه‌ی تحت او ضاع و احوال یا شرایط و زمان‌بندی مشخص شده در این معاهده شامل :

الف : حذف مالیات‌های گمرکی و محدودیت‌های کمی در مورد واردات و صادرات کلیه‌ی کالاها.

ب : ایجاد یک تعرفه‌ی مالیاتی مشترک و یک سیاست تجاری مشترک نسبت به کشورهای جهان سوم.

ج : از میان بردن موانع جریان آزاد اشخاص یا خدمات و سرمایه‌ی میان دول عضو.

د : آغاز یک سیاست کشاورزی مشترک.

هـ : آغاز یک سیاست حمل و نقل مشترک.

و : تأسیس یک نظام که تضمین کند، که رقابت در بازار مشترک از بین نخواهد رفت.

ز : نزدیکی حقوق مربوط به آن‌ها به گستره‌ی لازم برای به کارگیری بازار مشترک.

ح : ایجاد یک بنیاد اجتماعی اروپایی به منظور بهبود امکانات استخدام برای کارگران و کمک به افزایش سطح زندگی آن‌ها.

ط : تأسیس یک بانک سرمایه‌گذاری اروپایی به منظور تسهیل گسترش اقتصادی جامعه از طریق تولید منابع جدید.

ی : همکاری کشورهای برون مرزی (بیگانه) و قلمروئی آن‌ها با جامعه، با نظر به افزایش تجارت و تعقیب مشترک تلاش‌های آن‌ها نسبت به توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی.

و طبق بند ۱ ماده ۴ ، دست‌یابی به وظایف سپرده شده به جامعه، به و سیله‌ی پارلمان - شورا - کمیسیون -

دیوان دادگستری اروپایی تضمین خواهد شد که هر کدام از این نهادها در چارچوب اختیارات اعطا شده به آن‌ها توسط

این معاهده عمل می‌کنند.

دولت‌های عضو تمام اقدامات خاص و یا عام را که برای تضمین انجام تکالیف برآمده از این معاهده یا ناشی از اقدامات نهادهای جامعه‌ی مناسب هستند، را اتخاذ می‌کنند. این اقدامات دست‌یابی به اهداف جامعه را تسهیل می‌نمایند؛ و این دولت‌ها برای دست‌یابی به اهداف این معاهده، لازم است که با هم همکاری نمایند.

انجام کلیه‌ی وظایف جامعه بر عهده‌ی چهار رکن: پارلمان - شورای وزیران - کمیسیون و دیوان دادگستری گذاشته شده است که هر کدام در حدود اختیارات خود عمل می‌کنند. در کنار ارکان اصلی جامعه، بانک سرمایه‌گذاری اروپا و کمیته‌های مشورتی متعدد به وجود آمده‌اند؛ که بازوهای اجرایی، و ارگان‌های مشورتی ارکان جامعه به شمار می‌آیند؛ که هر یک از ارکان مذکور نیز دارای سازمان‌های تابعه‌ای هستند که در امور اجرایی آن‌ها را یاری می‌کنند و به این ترتیب تشکیلات گسترده‌ای با چندین ده هزار کارمند، سازمان اجرایی جامعه را تشکیل داده‌اند. این تشکیلات اداری تحت ریاست عالی‌ی شورای وزیران و با مدیریت مستقیم هر یک از ارکان ذیربط اداره می‌شود. نظارت عالی از آن پارلمان است؛ و تنازعات و جدال‌های درون جامعه با حکم و نظر دیوان دادگستری اروپایی خاتمه می‌یابد.

هدف اصلی، تأسیس این جامعه از بین بردن تدرجی محدودیت‌های تجاری و موانع گمرکی در یک دوره‌ی ۱۲ ساله‌ی بود؛ علاوه بر این جامعه‌ی اقتصادی اروپا وضع تعرفه‌ی گمرکی مشترک یعنی عنصر شاخص یک اتحادیه‌ی گمرکی را ضروری می‌دانست؛ پس، برخلاف جامعه‌ی انرژی اتمی اروپا، جامعه‌ی اقتصادی اروپا سرآغاز خوبی برای رفع مشکلات را به همراه داشت.^۱

ماده ۵ معاهده دولت‌های عضو را ملزم به تسهیل دست‌یابی جامعه به اهداف خود نموده است.

اقتصاد جامعه‌ی اروپا، به مراتب مهم‌ترین سازمان اروپایی بود؛ و پیدایش شرفته‌ترین نهاد منطقه‌ای است که تا کنون وجود داشته است. جامعه‌ی اقتصادی دارای خصیصه‌ی فرا ملی است؛ که این خصوصیت، آن را از دیگر مؤسسات منطقه‌ای متمایز می‌سازد؛ که این ویژگی متضمن آن است که دولت‌ها ویژگی انحصاری قوه‌ی تضمینی خود را کنار گذارند؛ و به نظام اداری جامعه امکان می‌دهد که دستوراتی صادر نماید که مستقیماً و بدون توجه به فعالیت پارلمانی ملی کشورها بر شهروندان جامعه تأثیر داشته باشد.^۲

۱ عباسی، فاطمه ° جایگاه اتحادیه‌ی اروپا در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران ° ص. ۳۷.

۲ شاو، ملک ° حقوق بین‌المللی عمومی ° ص. ۴۵۷ و ۴۵۸.

هدف دیگر از تأسیس جامعه‌ی اقتصادی اروپا، بنیاد بازار مشترک و تمامیت و یکپارچگی اقتصادی و متحد کشورهای اروپایی بود.^۱

جامعه‌ی اقتصادی اروپا و ایران

با توجه به این که بزرگ‌ترین مبادلات بازرگانی ایران با کشورهای اروپایی صورت گرفته، و با در نظر گرفتن این که کشورهای مورد نظر، عمدتاً هسته‌ی اصلی جامعه‌ی اقتصادی اروپا را تشکیل می‌دهد و ایران اولین کشوری بوده است که در سال ۱۹۶۳ با جامعه‌ی اقتصادی اروپا موافقت‌نامه‌ی توجیهی امضاء کرد؛ و این توافق‌نامه از سال ۱۹۶۴ به امضاء درآمد، که براساس این موافقت‌نامه، برخی از کالاهای صادراتی ایران به بازار مشترک مانند فرش، از تخفیف‌های گمرکی برخوردار شدند. این موافقت‌نامه چندین بار تمدید شد؛ ولی در سال ۱۹۷۳ به علت عدم قبول نظرات ایران از طرف بازار مشترک، معوق ماند.

در ماه مه ۱۹۸۰ (۱۳۵۹ هجری شمسی)، کشورهای ۹گانه‌ی جامعه‌ی اقتصادی اروپا با پیروی از سیاست آمریکا، رسماً جمهوری اسلامی ایران را تحریم اقتصادی نمودند؛ ولی در عمل برخی از اعضای آن، خصوصاً آلمان فدرال، در اجرای آن کوتاه آمد.

در مورد روابط سیاسی در زمان جنگ تحمیلی، جامعه‌ی اقتصادی اروپا، خواهان خاتمه‌ی جنگ و برگشت طرفین به مرزهای بین‌المللی بود؛ و هم‌چنین با تأیید هیأت تحقیق سازمان در به کارگیری سلاح شیمیایی توسط رژیم عراق برای اولین بار با ذکر نام، عراق را محکوم کرد.^۲

از سوی دیگر، ایران دارای روابط نفتی با جامعه‌ی اروپا و هم‌چنین روابط تجاری با جامعه است و یکی از عمده‌ترین کشورهای تأمین‌کننده‌ی مواد اولیه و کالاهای مورد نیاز کشورهای عضو جامعه‌ی اروپا به ویژه ممالک مؤسس این جامعه، یعنی آلمان، فرانسه، بلژیک، لوکزامبورگ، ایتالیا و هلند بوده است.^۳ پس بنابراین، کشور ایران یکی از شرکای بزرگ اقتصاد اروپا است؛ و اقتضاء دارد که شخصیت‌های حقوقی حقوق خصوصی ایران، یعنی سازمان‌ها و شرکت‌های

۳ پشنگ پور، اکبر - حقوق بین‌الملل اقتصادی ° ص. ۸۹

۱ دانا، علی - آینده‌ی اروپای واحد و نقش آن در مناسبات اقتصادی ایران ° ص. ۴۲ و ۴۳.

۲ همان ص. ۴۷

بازرگانی و صنعتی ایران، اعم از دولتی و غیردولتی، مؤثراً وارد چنین بازاری شوند و تنها به صدور نفت خام و کالاهای غیرنفتی و سنتی اکتفا نکنند؛ و برای ورود مؤثر به بازار مشترک اروپا باید حقوق اقتصادی جامعه‌ی اروپا را شناخت و به قواعد آن آشنا شد. به نظر می‌رسد که شایسته باشد وزارت علوم، آموزش عالی و فناوری، واحد درسی حقوق اقتصادی جامعه‌ی اروپا را در برنامه‌ی دانشگاه‌های ایران قرار دهد تا در این رشته‌ی کارشناسی تربیت بشوند که بتوانند به ورود مؤثر ایران به بازار مشترک جامعه‌ی اقتصادی اروپا کمک کنند. شرکت مؤثر ایران در جامعه اقتصادی اروپا می‌تواند موجبات پیوستن کشورمان را به سازمان تجارت جهانی فراهم سازد!

ساختار حقوقی جامعه

ساختار جامعه‌ی اقتصادی اروپا در سه بخش تضمینی، اجرایی و قضایی به همان ترتیبی که در معاهده‌ی رم آمده است، مورد مذاقه قرار می‌گیرد.

در بخش تضمینی، پارلمان؛ و در بخش اجرایی جامعه، به مطالعه‌ی شورای وزیران؛ و در بخش قضایی، وظایف به عهده دیوان دادگستری گذاشته می‌شود؛ که اکنون به بررسی این ارکان‌ها می‌پردازیم. به علاوه جامعه، دارای کمیته‌ی اقتصادی و بانک اروپایی سرمایه‌گذاری نیز می‌باشد. که تنها به دلیل مهم بودن پارلمان را مورد بررسی قرار می‌دهیم

از لحاظ تضمینی (پارلمان اروپایی) مواد ۱۳۷ تا ۱۴۴ بخش اول از فصل یک قسمت پنجم معاهده به پارلمان اروپا اختصاص دارد. پارلمان اروپایی متشکل از نمایندگان مجالس کشورهای عضو است؛ و ارگانی قانون‌گذار به مفهوم حقوق کلاسیک نیست. وظایف پارلمان پیش‌تر جنبه مشورتی، بررسی و توصیه ای دارد. از سال ۱۹۷۵ به بعد نیز نسبت به مسایلی که بار مالی دارد حق مشارکت و بررسی پیدا کرده است. به علاوه پارلمان به صورت ارگان کنترل‌کننده‌ی کمیسیون عمل می‌کند و گزارش سالیانه‌ی جامعه‌ی اروپایی را مورد بررسی قرار می‌دهد.^۲

همان‌طور که گفته شد، پارلمان از نمایندگان مجالس کشورهای عضو می‌باشد. اکنون در مورد نظام انتخاباتی

پارلمان به طور مختصر بر مسند سخن می‌نشینیم.

۱ دشت آرا، رضا- مجله کانون وکلا ° شماره‌ی ۱۷۹-۱۷۸. ص.ص ۲۱۶ و ۲۱۷.

۱ آلبرست، ویر- سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی- ترجمه: محتشم‌دولت‌شاهی، طهماسب ° ص. ۱۵۷

پارلمان مجمعی مرکب از نمایندگان مردم کشورهای عضو در جامعه است که در بدو امر از میان نمایندگان مجلس قانون گذاری ک شورها انتخاب می شدند؛ در پارلمان حضور می یافتند و فی الواقع آن ها دو نوع نمایندگی داشتند: یکی نماینده ملت های خود در مجالس ملی و دیگری نماینده در پارلمان اروپا بودند. ولی از سال ۱۹۷۹ به پشتوانه انتخابات عمومی و مستقیم در سرتاسر کشورهای عضو در سال نمایندگان منتخب مردم که اختصاصاً برای حضور در پارلمان اروپا انتخاب شده بودند، در پارلمان شرکت جستند که ماده ۳۸ معاهده رم نیز اشعار می دارد. انتخابات پارلمان اروپا باید براساس یک شیوهی واحد در کلیه کشورهای عضو انجام گیرد؛ که در سال ۱۹۷۶ این طرح اجرا گردید.

بند ۲ ماده ۱۳۸ معاهده تعداد نمایندگان کشورهای عضو را بدین شرح تعیین کرده است: بلژیک: ۱۴ نفر، آلمان فدرال: ۳۶ نفر، فرانسه: ۳۶ نفر، ایتالیا: ۳۶ نفر، لوکزامبورگ: ۶ نفر و هلند ۱۴ نفر؛ و بعدها با ورود انگلستان با ۳۶ نماینده و ایرلند و دانمارک هر کدام با ۱۰ نماینده و در قدم بعدی با پیوستن یونان به عضویت جامعه، تعداد نمایندگان هر کشور تغییر یافت.

تعداد نمایندگان به مدت پنج سال، با رأی مستقیم مردم، به عضویت پارلمان در می آید و این نمایندگان از مزایا و ممنویتهای ویژه ای به خاطر شروع دوره نمایندگی برخوردارند؛ و طبق بند ۲ ماده ۱۰، ممکن است دوره نمایندگی طولانی تر و یا کوتاهتر شود. اعضاء پارلمان از زمان گشایش اولین جلسه بعد از برگزاری انتخابات.

هئیت رئیسه اروپا از یک رئیس و ۱۴ معاون تشکیل می گردد؛ که ۵ کارمند در امور اجرایی به آنها کمک می کند و دبیرخانه پارلمان شامل ۵ مدیر کل است و رئیس و معاونین پارلمان از میان اعضاء انتخاب می گردد. رئیس پارلمان، که یکی از شخصیت های برجسته اروپایی است که وظیفه دارد دستور کار جلسات پارلمان را تنظیم کند؛ و هدایت امور آن را به عهده گیرد. لازم به ذکر است، که اسناد پارلمان به ۱۰ زبان: انگلیسی، آلمانی، فرانسوی، ایرلندی، پرتغالی، اسپانیولی، هلندی، دانمارکی و ایتالیایی انتشار می یابد؛ که این ۱۰ زبان، زبان های کار رسمی پارلمان است.^۱

ماده ۲۰۳ معاهده‌ی رم به پارلمان این اختیار را می‌دهد که بودجه‌ی جامعه را درباره‌ی موضوعاتی که ضرورتاً از این معاهدت‌ها از قوانینی که طبق آن به تصویب رسیده، ناشی و به وسیله‌ی شورا تنظیم و ارائه گردیده؛ اصلاح و یا تغییراتی را نسبت به آن پیشنهاد کند. به این ترتیب، چون پارلمان بر بودجه نظارت دارند از قدرت بیش‌تری برخوردار است.^۱

پارلمان دارای ۱۸ کمیسیون است، که مسائل جاری پارلمان در آن مورد بحث قرار می‌گیرد و همانند مجلس قانون‌گذاری ملی کشورها هر موضوعی که قرار است در جلسات عمومی مجلس به منظور اتخاذ تصمیم مطرح گردد، از قبل برای رسیدگی و اظهار نظریه به کمیسیون مربوط ارجاع می‌گردد؛ که این کمیسیون‌ها به طور فهرست‌وار عبارتند از :

امور سیاسی - کشاورزی، ماهی‌گیری و تغذیه - جوانان - فرهنگی آموزش - اطلاعات - ورزش - اقتصادی ارزی و سیاست صنعتی - انرژی تحقیق و تکنولوژی - روابط اقتصادی خارجی - امور حقوقی و حقوق شهروندی - امور اجتماعی و اشتغال - سیاست منطقه‌ای - محیط زیست و بهداشت عمومی و حمایت از مصرف‌کننده - همکاری توسعه - بودجه و کنترل بودجه - حقوق زنان - تشکیلاتی حمل و نقل - سؤالات رسیدگی به اعتبار نامه‌ها و مصونیت نمایندگان.

به موجب ماده ۱۳۹ معاهده‌ی رم، پارلمان، ماهانه یک بار و به مدت یک هفته باید تشکیل جلسه دهد؛ و زمان دقیق آن سومین سه شنبه از ماه اکتبر هر سال است و جلسات فوق‌العاده‌ی پارلمان بنا به درخواست اکثریت اعضاء پارلمان یا تقاضای شورا یا کمیسیون برپا می‌گردد؛ و اعضای کمیسیون می‌توانند در تمامی جلسات پارلمان شرکت کنند و هم‌چنین کمیسیون موظف است که به سؤالات کتبی یا شفاهی پارلمان یا نمایندگان در مورد مسائل مختلف پاسخ دهد؛ و در مورد شیوه‌ی اخذ رأی ماده ۱۴۱ متذکر شده است که به جزء در مواردی که در معاهده صراحتاً مشخص شده است، پارلمان تصمیمات خود را براساس اکثریت مطلق آراء اتخاذ خواهد کرد؛ که حد نصابش در آیین‌نامه با اکثریت آراء مورد تصویب قرار می‌گیرد.

ماده ۱۳۷ معاهده اشعار می‌دارد که به طور اصولی پارلمان شأن مشورتی دراد؛ و لذا قدرت تصمیم‌گیری ندارد. مشورت با پارلمان از سوی شورای وزیران انجام می‌گیرد. حوزه‌ی صلاحیت مشورتی پارلمان عبارت است از :

۱ - اتحاد سیاست‌های کشاورزی (بند ۲ ماده ۴۳) .

- ۲- نحوه‌ی استقرار مهاجرین اروپایی تابع کشورهای عضو در سرزمین جامعه (بندهای ۱ و ۲ ماده ۵۴).
 - ۳- جریان آزاد خدمات در بازار مشترک (بند ۱ و ۲ ماده ۶۳).
 - ۴- حمل و نقل (ماده ۷۵).
 - ۵- مقررات مربوط به رقابت در بازار مشترک (ماده ۸۷).
 - ۶- نحوه‌ی تشکیل صندوق اجتماعی اروپا (ماده ۱۲۶ و ۱۲۷).
 - ۷- تأمین بودجه‌ی جامعه از طریق درآمدهای خاص به جایگزینی کمک‌های مالی دولت‌های عضو (ماده ۲۰۱).
 - ۸- انعقاد قراردادهای بازرگانی با دولت‌های ثالث (بند ۱ ماده ۲۲۸).
 - ۹- انطباق معاهده‌ی رم با شرایط و تحولات زمانی (ماده ۲۵).
 - ۱۰- تجدید نظر در معاهده‌ی رم (ماده ۲۳۶).
 - ۱۱- انعقاد قراردادهای مشارکت با دولت‌های ثالث یا سازمان‌های اروپایی (ماده ۲۳۸).
 - ۱۲- انعقاد عهدنامه‌ی الحاق با دولت‌های اروپایی داوطلب عضویت در جامعه (ماده ۲۳۷).
 - ۱۳- مقررات مربوط به لغو تبعیضات ناشی از ملیت‌ها (ماده ۷)!
- حق نظارت پارلمان بر شورای وزیران و کمیسیون جامعه به یک میزان نیست. نظارت پارلمان بر کمیسیون به طور وسیعی اعمال می‌شود. مواد ۱۴۰-۱۴۳-۱۵۸-۱۷۵، ناظر به این حق است.
- طبق بند ۳ ماده ۱۴۰ کمیسیون موظف است که به پرسش‌های شفاهی و کتبی پارلمان و اعضای آن به صورت شفاهی و کتبی پاسخ دهد؛ طبق ماده ۱۴۳ بررسی گزارش سالیانه‌ی کمیسیون را که باید یک ماه قبل از اجلاس پارلمان در مورد عملکرد جامعه تهیه و انتشار دهد، بر عهده‌ی پارلمان گذاشته شده است؛ و بند ۲ ماده ۱۴۰ به اعضای پارلمان اجازه داده است که در کلیه‌ی جلسات کمیسیون شرکت کنند.
- مهم‌ترین اختیار پارلمان در زمینه‌ی نظارت بر کمیسیون متکی بر ماده ۱۴۴ است؛ که حق استیضاح و برکناری غیرمستقیم دسته جمعی اعضای کمیسیون را به پارلمان می‌دهد و به دیگر سخن به موجب این ماده در صورتی که پارلمان

گزارش سالیانه‌ی کمیسیون را مورد تصویب قرار ندهد، فی‌الواقع کمیسیون را به استیضاح کشانده است؛ و استیضاح کمیسیون و رأی اعتماد ندادن به آن می‌تواند منجر به برکناری یک‌باره‌ی اعضای آن بیانجامد که پارلمان در واقع با اکثریت $\frac{2}{3}$ آراء به اتخاذ تصمیم می‌پردازد. اما این حق خودبه‌خود منجر به برکناری کمیسیون نمی‌شود؛ زیرا شورا باید با موافقت عملی خود اعضای کمیسیون را توسط افراد جدید تعیین می‌کند و در این مدت (مدتی که اعضای کمیسیون جدید مشخص گردد) این کمیسیون به اجرای وظایف خود می‌پردازد؛ چون شورا متعهد به برکناری اعضای کمیسیون نیست. لذا قادر است که اعضاء جدیدی را انتخاب و منصوب نکند و یا همان اعضاء را مجدداً به عضویت در کمیسیون برگزیند.

نظارت پارلمان بر شورای وزیران به دو صورت استعاضی و اسقوایی است که هر دو در معاهده‌ی پیش‌بینی شده است.

هنگامی که پارلمان گزارش شورا را استماع می‌کند، یا از عملکرد شورا مطلع می‌گردد و شورا که به موجب پارگراف آخر ماده ۱۴۰ موظف است گزارش عملکرد خود را ارائه دهد، و پارلمان حق تصویب و یا رد آن را ندارد. اما در گزارشی که کمیسیون به پارلمان ارائه می‌دهد بالطبع گزارش عملکرد شورا نیز قرائت می‌کند و در صورتی که آن بخش از گزارش عملکرد شورا با عدم تصویب پارلمان مواجه گردد و به برکناری اعضاء کمیسیون بیانجامد و چون اعضاء کمیسیون که منتخب شورا می‌باشند مجبور به استعفاء می‌شوند. که در واقع شورا به طور غیرمستقیم تحت اعمال اقتدار و کنترل پارلمان قرار گرفته است. مشروط بر آن که شورا در این مورد با جایگزینی افراد جدید به جای اعضای برکنار شده‌ی کمیسیون این نظر را تلویحاً بپذیرد و با پارلمان همکاری کند.

و بالاخره به نظارت پارلمان بر دیوان دادگستری اروپایی می‌پردازیم. دیوان دادگستری که مستقل‌ترین نهاد جامعه به شمار می‌آید و به طور غیرمستقیم از خلال استماع گزارش کلی کمیسیون راجع به عملکرد جامعه از جمله گزارش سالیانه، دیوان دادگستری قابل تصور است. و گرنه هیچ‌گونه نظارت مستقیم پارلمان بر دیوان دادگستری جامعه امکان‌پذیر نیست.

پارلمان اروپایی همانند تمام پارلمان‌های ملی، حق اصلاح و تصویب بودجه‌ی جامعه را داراست. شورای وزیران طرح پیشنهادی کمیسیون را در خصوص بودجه‌ی پس از بررسی برای اظهار نظر به پارلمان تقدیم می‌دارد. بودجه‌ی سالیانه‌ی جامعه از اول ژانویه تا ۳۱ دسامبر هر سال صرفاً پس از تصویب پارلمان و اعضای شورای وزیران بدون این که تغییری در آن ایجاد کند، به اجرا گذاشته می‌شود؛ و معمولاً پارلمان تغییراتی را در طرح پیشنهادی کمیسیون به عمل می‌آورد؛ و در بعضی از موارد نیز آن را به کلی رد می‌کند. به هر حال کمیسیون براساس نظرات پارلمان طرح اصلاح شده را به صورت نهایی در می‌آورد.

اقلام درآمد بودجه‌ی جامعه شامل: دریافت مالیات افزوده بر ارزش کالا، عوارض کشاورزی و گمرکی، درصدی از ارزش تولید ناخالص ملی می‌باشد؛ که البته ماده ۲۰۱ بیش تر به درآمدهای حاصل از عوارض گمرکی تأکید کرده است. هزینه‌های پارلمان اروپا، شورا، کمیسیون، دیوان دادگستری، طبق پاراگراف ۴ ماده ۲۰۲ باید در بخش مجزا در بودجه در نظر گرفته شود.

مواد ۲۰۷، ۲۰۸ و ۲۰۹ معاهده به وظایف و اختیارات شورا و کمیسیون در ارتباط با بودجه می‌پردازد.

● ماده ۲۰۷:

بودجه‌ی جامعه باید به واحد پولی تعیین شده در مقررات آیین‌نامه‌هایی که طبق ماده ۲۰۹ تهیه می‌شود تنظیم گردد؛ و مشارکت پیش‌بینی شده در بند ۱ ماده ۲۰۰ باید توسط دولت‌های عوض به پول رایج ملی آن‌ها در اختیار جامعه قرار گیرد؛ و آیین‌نامه‌هایی که براساس ماده ۲۰۹ تنظیم می‌گردد باید شرایط فنی که تحت آن شرایط عملیات مالی مرتبط به صندوق اجتماعی اروپا انجام می‌گیرد در نظر داشته باشد.

● ماده ۲۰۸:

کمیسیون پس از مطلع ساختن مقامات صلاحیت‌دار دولت عضو مربوط، نقدینگی خود را به میزانی که ضروری است، برای این که از آن‌ها برای اهدافی که داخل قلمرو معاهده قرار می‌گیرد مورد استفاده قرار دهد، از ارز یک کشور عضو به ارز کشور عضو دیگر تبدیل می‌کند.

● ماده ۲۰۹:

شورا، طبق پیشنهاد کمیسیون و پس از مشورت با پارلمان اروپا و کسب نظر دیوان محاسبات با اتفاق آراء (رأی

اتفاقی) موارد زیر را تصویب می کند :

الف : آیین نامه های مالی که به طور مشخص شیوهی مورد قبول برای تنظیم و اجرای بودجه و ارائه ی رسیدگی به گزارشات را معین می کند.

ب : متدها و شیوه ای را که به وسیله ی آن درآمد بودجه ی حاصل از ترتیباتی که به استقلال مالی جامعه مرتبط می شود و باید در اختیار کمیسیون قرار گیرد، تعیین کند و نیز اگر نیاز بود برای انجام پرداخت های نقدی تدابیری را معین کند.

ج : مقررات مربوط به تعیین مسؤلیت مقامات مجاز و حسابر سان ار شد و همچنین ترتیبات لازم برای بازرسی را وضع نماید!

